

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

**TÜSİAD YÜKSEK İSTİŞARE KONSEYİ
BAŞKANI
MUHARREM KAYHAN'IN
YÜKSEK İSTİŞARE KONSEYİ AÇILIŞ
KONUŞMASI**

**25 EYLÜL 2002
RAHMI M. KOÇ MÜZESİ**

Değerli üyeler, Değerli Basın Mensupları,

Yüksek İstişare Konseyi Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bu Yüksek İstişare Konseyi'mizi, görkemli bir sanayi müzesinde yapmaktan büyük mutluluk duyuyoruz. Sayın Rahmi Koç'a, koleksiyonculukla başlayıp, eşsiz bir müze ile bir üst evreye geçen gayretleri için tebriklerimizi, bize ev sahipliği yaptığı için teşekkürlerimizi sunuyoruz. Geçen hafta da Başkanlar Konseyi toplantımızı, bir başka üyemizin çok değerli sanat eseri koleksiyonunun bir müze ve eğitim kurumuna dönüştüğü Sakıp Sabancı Müzesi'nde gerçekleştirmiştik. Her iki üyemizin de bu özverili çalışmalarından gurur duyuyoruz.

Bildiğiniz gibi, Yüksek İstişare Konseylerimiz, hemen her zaman dönemsel değerlendirmeleri konu edinir. Türkiye'nin inişli çıkışlı ekonomik ve siyasi hayatı, bir çok konseyin kritik dönemlere rast gelmesine neden olmuştur. Bugün de yine böyle bir dönemi değerlendireceğiz.

İçinde bulunduğumuz dönemin bizim için kritik olması, yalnızca bir ay kadar sonra bir erken genel seçim yaşayacak olmamızdan kaynaklanmıyor.

Seçimler demokrasinin vazgeçilmez ve yenileyici unsurlarıdır. Her seçimin ülkeye yeni bir heyecan ve ivme getirmesi gerekir. Ne yazık ki biz, geçmiş dönemlerden gelen tecrübenin ışığında, böyle bir dönemden geçerken gereğince rahat olamıyoruz. Etrafımıza bakıyor, dünyada olan biteni kavramaya çalışıyor, gelişmelere ne ölçüde hazır olduğumuzu irdeliyoruz.

İçinde yaşadığımız dönemin kritik olması, iç koşullarımız kadar, dış koşullarımızdan da kaynaklanıyor. Zorlu bir dünya konjonktüründen geçerken, pek çok noktada zayıflıkla malül bir halde olduğumuzu saptıyoruz.

Sonda söyleyeceğimizi başta söyleyelim: Öyle bir dönemden geçiyoruz ki, Türkiye'nin bu dönemin sıkıntılarını atlatabilmesi ve gelişmiş ülkeler arasında hedeflediği yere ulaşabilmesi ancak güçlü ve gelişmiş bir ekonomiye, çağdaş bir demokrasiye, verimli, etkin bir devlete ve aktif bir dış politikaya sahip olmakla mümkün olabilir.

İki hafta önceki yıldönümünde bütün dünyaya kendini bir kez daha hatırlatan 11 Eylül felaketinin, çevremizdeki coğrafyayı yakından ilgilendiren sonuçlarını her geçen gün yaşıyoruz. Afganistan, Asya'nın batısındaki tüm dengeleri etkileyecek bir savaş geçirdi. Benzeri bir savaş hemen sınırimızda, Irak topraklarında başladı başlayacak. Filistin'deki çatışmalarla birlikte Ortadoğu'da dengelerin iyice değişmesi beklenmeli. Hazar Denizi'nde kopan fırtınalar, Kafkaslar'daki gerginlik, Türkiye'yi yakından ilgilendiriyor. Çok daha yakın bir tehdit kapımızda bekliyor: Kıbrıs konusunda kum saati boşalmak üzere.

Ekonomi cephesine baktığımızda ise, dünya ekonomisindeki durgunluğun yakın zamanda aşılmasını beklememek gerektiğini görüyoruz. ABD'deki büyüme eğilimi şimdilik büyük ölçüde stok artışları ile sınırlı. Gerçek büyüme orta vadeye kalmış durumda. Avrupa'da 2001 yılındaki düşüşten sonra, bu yıl kuvvetli büyüme artışı yaşanmadı. Beklentiler olumlu ama, Irak'a muhtemel bir müdahalenin ortaya çıkaracağı petrol fiyatlarındaki artışın depresif etkilerini hesaba katmak gerekiyor.

Manevra alanlarını çok daraltan böyle bir konjonktürde Türkiye'nin ayağını yere sağlam basması gerektiği açık. Tüm partilerin, seçim propagandalarını yüksek sorumluluk bilinci içinde gerçekleştirmeleri ve siyasetin zaten düşük seyreden itibarını daha da düşürmemek için, gerçekleşmesi imkansız vaatlerle ortaya çıkmamaları gerekiyor.

Buna karşılık tüm partilerin şu dört konuda asgari müşterekleri benimseyip, farklılıklarını bu konuların ötesine taşımaları bir zorunluluk olarak ortaya çıkıyor:

- 1) **Gelişmiş Ekonomi:** Türkiye'nin istikrarlı ve sürdürülebilir bir büyüme sürecine girmesi iki önemli faktörün gerçekleşmesine bağlıdır: IMF programının başarıyla uygulanmasına devam edilmesi ve AB üyeliği yolunda mesafe almamızı sağlayacak adımların, hiçbir engellemeyle karşılaşmadan atılabilmesi.

Türkiye'nin geleceğinin AB'de olduğunu ciddiyle tartışma konusu yapabilecek kimsenin kaldığını sanmıyorum. Biz bir adım daha ileri giderek, ekonomideki kısa dönemli sıkıntılarımızın kalıcı çözümünün de, Türkiye'nin AB üyeliği yolunda ilerlediğinin teyit edilmesi olduğunu söylüyoruz. Bunun aşamaları olabilir. Kopenhag Zirvesini son nokta, zirveden çıkacak kararı tek ve son yargı olarak görme eğiliminde değiliz. Mücadele ederek bu hakkı koparacak biziz. Bunu herkesin bilmesi lazım.

Ekonomimizin bizi arzu ettiğimiz hedefe taşınması için, bir yandan IMF programını dikkatle uygularken, bir yandan da AB ile "Katılım Öncesi Ekonomik Programı" devreye sokmamız gerekiyor. Türkiye ekonomisinin AB ekonomisi ile uyumlu hale getirilmesi, AB ile Türkiye arasındaki gelişmişlik farkını azaltmak ve rekabet gücümüzü artırmak başlıca orta vadeli hedeflerimiz olmalıdır.

Türk sanayii ve hizmet sektörünün rekabet gücü, teknoloji kullanma ve verimlilik artışları yoluyla, reel ücret ve istihdamın temel belirleyicisidir. Bunun için yatırım ve istihdam üzerindeki yüklerin azaltılması, yatırımın önündeki engellerin kaldırılması, yabancı sermayenin teşvik edilmesi şarttır.

Artan rekabet şartlarına uyum sağlanabilmesi ve ihtiyaç duyulan nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi amacıyla, eğitim sisteminin yeniden yapılanması kilit önemdedir. Mevzuatta, ders kitapları ve diğer eğitim materyallerinde yapılacak değişiklikler, zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması, bilgi toplumunun temellerinin atılması Türkiye'nin rekabet gücünün uzun dönemde kalıcı hale getirilmesi için olmazsa olmaz koşullardır.

Kısacası, güçlü bir ekonomiye sahip olmadan bugünün ve geleceğin dünyasında kendimize iyi bir yer edinmemiz mümkün gözükmemektedir. Güçlü bir ekonomiye de ancak Batı ile entegrasyonumuzu tamamlayarak kavuşabiliriz.

- 2) **Çağdaş Demokrasi:** Türkiye, 11 Eylül sonrasının koşulları içinde, çağdaş demokrasiyi tüm unsurlarıyla benimsemiş, müslüman ve laik bir ülke olarak Batı dünyası içindeki yerini perçinlemek zorundadır. Batı'dan kopma hayallerine hiç yer olmadığını, her türlü alternatif arayışının bir macera olacağını herkes görmelidir.

“Ya bizimle birliktesiniz, ya da bize karşı” doktrininin egemen olduğu bir dünyada, çağdaş demokrasinin kampında yer almak Türkiye’nin tek seçeneğidir. Bunu engelleme yönündeki her çaba da çocuklarımızın geleceğine ipotek koymaktan başka bir şey olmayacaktır.

Beş yıl önce kamuoyuna sunduğumuz “Demokratikleşme Perspektifleri”nin bugün neredeyse tüm topluma mal olması, kimsenin akıl sır erdiremediği bir hızla birdenbire gerçekleşen önemli değişimler, ileriye doğru atılan adımlar bize bu konuda umut veriyor.

Ancak, Türk halkının ihtiyaç duyduğu çağdaş demokrasi yönünde atılan adımlar zaman zaman kesintiye uğrayabiliyor, hukuktaki değişimin yavaşlığı önemli bir engelleyici faktör olarak önümüze dikilebiliyor. Bu çerçevede, seçim arefesinde gündeme gelen yasaklamaların da, hukuka uygunluğu açısından değil, çağdaş demokrasiyle bağdaşırılığı açısından tartışılması gerekiyor. Bugün geçerli olan hukuk, bu ve daha pek çok konuda çağdaş demokrasi anlayışımızın gerisinde kalmıştır ve değişmesi zorunludur.

Çağdaş demokrasinin gereklerinin yerine getirilmesi ve istikrarlı bir siyasi yapıya kavuşulması açısından bakıldığında, Türkiye’nin AB üyeliği yolundaki ilerlemesi değişimi hızlandırıcı bir faktör olarak gözükmektedir. Akıp giden zamanın geri bıraktıracı etkisine karşı, değişimi motive edecek bu tür dış etkenlerin varlığı inkar edilemez bir yarar sağlamaktadır.

- 3) **Etkin yönetim:** Salt içinde bulunduğumuz coğrafyanın önümüze serdiği sorunlara bakmak, Türkiye’nin etkin bir yönetime kavuşmasının önemini kavramak için yeterlidir. Etkin yönetime geçişte kamu reformunun yadsınamaz bir önemi olduğu aşikardır.

Bir yandan Türkiye’nin küresel ekonomiye sağlıklı biçimde entegre olması, bir AB üye adayı olarak temel yükümlülüklerini yerine getirebilmesi, öte yandan devletin bireye etkin ve verimli bir hizmet götürebilmesi ve piyasada düzenleyici görevini yerine getirebilmesi için, köklü bir kamu yönetimi reformunun gerçekleşmesine şiddetle ihtiyaç vardır.

19. yüzyıldan 20. yüzyıla geçerken tanımlanan ihtiyaçlar çerçevesinde görev yapan devletler, 20. yüzyıldan 21’e geçerken, nitelik ve nicelik bakımından değişim geçirme zorunluluğuyla karşı karşıya kalmışlardır.

Bir yandan, gelişen teknolojinin de yardımıyla daha etkin ama finansal açıdan daha az maliyetle yurttaşlara hizmet götüren, diğer yandan piyasa ihtiyaçları çerçevesinde ekonomiye olabildiğince az müdahale eden, düzenleyici ve denetleyici fonksiyonları ağırlık kazanan bir devlet anlayışı öne çıkmıştır. Bireylerin değişen ve çeşitlenen ihtiyaçlarına cevap vermek, Türkiye’nin AB entegrasyonu ve demokratikleşme sürecini yaygınlaştırmak ve derinleştirmek, seçim sonrası oluşacak yeni hükümetin öncelikle ele alması gereken konulardır.

Öte yandan güçlü ve etkin bir yönetimin, adeta bir ateş çemberi içindeki Türkiye’nin, mevcut ve muhtemel tehditleri karşılayabilmesi, bunun yanı sıra önüne çıkan fırsatlardan yararlanabilmesi açısından büyük önemi olduğu da akıldan çıkarılmamalıdır.

- 4) **Aktif Dış Politika:** Ülkelerin kendi içlerine kapanarak varlıklarını sürdürebilecekleri dönemler artık çok geride kaldı. Dış dünyadaki gelişmelerin gündelik hayatımıza etkileri her geçen gün artıyor. Burada sadece dünya ekonomisinin, uluslararası piyasaların etkisinden söz etmiyoruz. Çevremizdeki politik gelişmeler de gündelik kazancımıza, huzurumuza yansıyacak etkiler üretebiliyor.

Tıpkı ikiz kulelere yapılan saldırının, Güneydoğu'da yaşayan insanımızın yoksulluğu kırma mücadelesini olumsuz etkilemesi gibi, Kıbrıs'ta ortaya çıkabilecek bir çözümsüzlük de Türkiye sathında işsizlikle mücadele çabalarını olumsuz etkileme gücüne sahiptir. AB ilişkilerimizin ne kadar kapsamlı bir etkiye sahip olduğuna hiç değinmiyorum bile...

Böyle bir ortamda, aktif bir dış politikayla, çevremizdeki olayların gelişimine etki etmeye çalışmak aslında günlük ekmeğimizi ve huzurumuzu temin etmeye çalışmanın bir başka biçimidir. Mesele böyle ortaya konduğunda da, hükümetlerin çok sıkça başvurduğu “bunlar hassas işlerdir, siz karışmayın” yaklaşımının ne kadar anlamsız olduğu ortaya çıkmaktadır.

Kıbrıs'ta, güçlü bir müzakereyi dışlamayan ancak esnek bir politikayla çözüm arayışı içinde olmak, işte bu nedenle hepimizi yakından ilgilendirmektedir. Irak konusunun, Türkiye'nin ekonomik ve sosyal olarak en sorunlu bölgemizin geleceğini etkileyecek olması bizleri de bu konuda düşünmeye sevkirmektedir. AB konusu bir toplumun topyekun geleceğini şekillendirmesi ile ilgilidir ve bu nedenle sadece “dış politika uzmanlarını” değil sokaktaki vatandaş da ilgilendirmektedir.

Değerli üyeler,

İçinde yaşadığımız ulusal ve uluslararası ortam, ülkenin temel sorunları konusunda bazı ana çizgileri ne olursa olsun muhafaza etmek gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bu yüzden burada siyasi partilerimize bir çağrı yapma gereğini duyuyoruz.

Propaganda söyleminizi belirlerken belirli bir uzlaşma zemininde bugüne kadar taşınabilmiş bazı temel yaklaşımları, ülke sorunlarının çözümlerinde ortaya çıkmaya başlamış ana çizgileri ortadan kaldıracak bir tutum benimsemeyiniz.

Gelişmiş ekonominin, çağdaş demokrasinin, etkin devletin ve aktif dış politikanın gereklerini ulusal çizgiler olarak kabul ederek, farklılıklarınızı bunların ötesine taşıyınız.

Popülizmi bayrak yapmayınız. Olmayacak dualara amin demeye milleti zorlamayınız. Temel sorunları ve bunların az çok herkes tarafından uygulanması gereken çözümlerini çarpıttığımız, bu konuları seçim propagandası uğruna istismar ettiğiniz taktirde, Türkiye'nin sıkıntılarını aşılamayacak ölçüde büyütürsünüz ve tarih sizi asla affetmez.

Teşekkür ederim.